

JONG LIBERAAL PROGRAM

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

UITGAVE VAN HET HOOFDBESTUUR
VAN DEN BOND VAN JONGE LIBERALEN

DNPPb
LSP
1933
005

[ca. 1933]

DMPFB
LSP
1933
005

JONG LIBERAAL PROGRAM

UITGAVE VAN HET HOOFDBESTUUR
VAN DEN BOND VAN JONGE LIBERALEN

VOORWOORD.

De behoefte aan een eigen program van den Bond van Jonge Liberalen was vooral bij de propaganda aan den dag getreden. Men ziet graag in enkele woorden zwart op wit duidelijk gemaakt, wat een bepaalde organisatie wil. Dit geldt vooral op politiek gebied, waar de veelheid van eischen en doelstellingen de menschen vaak den weg bijster doet worden. In het Jong Liberaal Program nu is een poging gedaan om in een vijftiental punten de voornaamste politieke wenschen van den Bond van Jonge Liberalen te formuleeren. De voornaamste, want vanzelfsprekend hebben wij hierin niet alles gezegd, wat wij gaarne gezegd zouden hebben. Het ging er ook niet om een uitvoerig beginsel-program met als bijlagen een program van actie en een crisisprogram op te stellen. De Liberale Staatspartij heeft dat al vaak en goed gedaan. De bedoeling is slechts in enkele korte, duidelijke zinnen de hoofdzaak van ons streven uiteen te zetten. Wij zijn overtuigd, dat onze poging, om het program geheel in positieven vorm te gieten, geslaagd is.

Na lezing van dit program moet men weten, wat de Jonge Liberalen willen, niet, wat zij niet willen.

Het Hoofdbestuur van den B. J. L. doet thans een krachtig beroep op de vrijzinnige jeugd van Nederland om ondubbelzinnig er van blijk te geven, dat zij den nood van den tijd begrijpt.

Sluit U aaneen! Op de bres tegen Fascisme en Communisme, voor de groote cultuurgoederen van ons volk!

JONG LIBERAAL PROGRAM.

1. Een regeering, die waarlijk regeert.
2. Een krachtig parlement, dat zich uitsluitend door het algemeen belang laat leiden. Regeling bij de wet van de instelling van gekozen deskundigen-colleges, die den wetgever van advies dienen.
3. Indië en Nederland één.
4. Volkenbond, internationale rechtspraak; meer politieke toenadering tusschen de Europeesche mogendheden.
5. Internationale ontwapening; verbod van particuliere wapenfabricage.
6. Vrijhandel, ook nu. Directe overheidssteun alleen voor overigens levensvatbare bedrijven en mits zonder schade voor het algemeen. Allereerst in Indië's eigen belang: open deur-politiek.
7. Doeltreffende bezuiniging op de overheidshuishouding; particulier initiatief boven bureaucratie; overheids-exploitatie alleen, indien het algemeen belang het vordert en uitsluitend op commercieele basis.
8. Klassenvrede. Geregeld contact tusschen werkgever en werknemer in hun onderneming; vergrooting van het belang der werknemers in de ontwikkeling der productie.
9. Persoonlijk vermogen voor allen, aangevuld door premievrij staatspensioen.
10. Geestelijke vrijheid voor allen; verdraagzaamheid; erkenning van de waarde van het godsdienstig leven met uitschakeling van alle dwangziek clericalisme.
11. Verbetering van de huwelijkswetgeving.
12. Grootst mogelijke ontplooiing van de individueele gaven bij het onderwijs.
13. Concentratie van alle vrijzinnigen in den lande.
14. Versnelde uitvoering van groote werken, mits economisch verantwoord.
15. Bijzondere zorg voor jeugdige werkloozen.

TOELICHTING.

1. Uitdrukkelijk worde vooropgesteld, dat de Jonge Liberalen zich zonder voorbehoud een doelbewust optredende regeering wenschen, d. w. z. een regeering, welker leden toonen karakter te hebben en niet te schromen van de hun toegekende bevoegdheden in vollen omvang gebruik te maken. Daartegenover staat en moet ook staan het noodzakelijk complement van een werkelijk krachtige regeering:

2. **Een krachtig parlement.** Een regeering toch, die zich niet gedragen weet door de onder de geregeerden levende en in de volksvertegenwoordiging tot uiting komende overtuigingen, zal zich stuurloos moeten gevoelen. Men kome niet aandragen met voorbeelden, ontleend aan dictatoriaal geregeerde landen, waar min of meer belangrijke resultaten zijn bereikt. Een dictatuur, die berust op vreesinboezeming, op onderdrukking van de vrije uitingen op elk gebied — en dus noodzakelijkerwijs elke uitlaat tot het doen ontsnappen van opgehoopte politieke stoom mist — en die ten slotte de minderheid, ook voor zoover die goedwillend is, alle rechten ontnemt, staat en valt met het gezag van één of enkele personen. De geschiedenis toont aan, dat in tegenstelling met de democratie geen enkele dictatuur op den duur stand heeft weten te houden. Zeker, zal men ons tegemoet voeren, maar gij weerlegt niet, dat een dictatuur althans voor een betrekkelijk korte spanne tijds, gedurende welken een krachtige hand een eerste vereischte is, nuttig werk zou kunnen verrichten. Het antwoord hierop kan kort zijn: de democratie, waaraan zonder eenigen twijfel ook fouten kleven, bergt in zich alle elementen, die noodig zijn tot handhaving van een krachtig en doelbewust overheidsgezag; de democratie worde slechts gehanteerd op de juiste wijze. Is onder een democratische regeeringsvorm niet een aanvang gemaakt met de drooglegging van de Zuiderzee? Zijn ook niet te IJmuiden de grootste sluizen van Europa gebouwd? Worden thans niet bruggen gebouwd over de groote rivieren?

Zoo zal het parlement zich bewust moeten zijn van zijn groote verantwoordelijkheid en van zijn belangrijke, verstrekkende rechten alleen gebruik moeten maken, indien het werkelijk noodig is. Hierbij is vooral gedacht aan het vragenrecht, recht van initiatief, recht van amendement,,

die zonder aarzeling onverkort gehandhaafd moeten blijven, omdat zij onafscheidenlijk verbonden zijn aan het parlementaire stelsel, zooals dat hier te lande is gegroeid. Een lichtvaardig gebruik, dat spoedig in misbruik van deze rechten overgaat, zal krachtig moeten worden tegengegaan. Vele leden der Kamers zullen nog moeten leeren, dat die rechten niet in het leven zijn geroepen om hun te dienen tot het maken van persoonlijke reclame, tot het voorstaan van groeps- of streekbelangen, maar uitsluitend tot het behartigen van de belangen van het algemeen. Het parlement moet zijn als de reus, die, hoewel sterk zelfbewust, een toonbeeld is van ingehouden kracht. Bezoldigde vereenigingsbestuurders — vrijgestelden — behooren niet langer toegang tot de vertegenwoordigende lichamen te hebben. Intusschen vergete men bij het uiten van klachten over het parlementaire stelsel en de werking daarvan niet, dat het meerendeel van die klachten even oud is als het stelsel zelf.

Dat de regeeringsmachine thans ideaal werkt, zal wel niemand durven beweren. En zoo zal men ook in de tweede zinsnede van punt 2 een dringend noodzakelijk middel moeten zien om de hier en daar inderdaad volledig vastgelopen machine weer regelmatig te doen functionneeren. Het is tot nu toe gewoonte, dat de regeering, wanneer het haar lust, min of meer te hooi en te gras, een staatscommissie instelt om haar van advies te dienen. Hierin zal meer regemaat en systeem moeten komen. Een algemeene wet geve, met toepassing van artikel 78 der Grondwet, voorschriften, krachtens welke in bepaald omschreven gevallen commissies — colleges, zoo men wil — aan den wetgever, d. w. z. regeering en/of parlement, van advies kunnen en somtijds uiteraard moeten dienen. Het woord „advies” sluit reeds in zich, dat voor verkorting op eenigerlei wijze van de rechten van het parlement hier niet gevreesd behoeft te worden. Wel zou aan die colleges in bepaalde, nauwkeurig omschreven gevallen, overeenkomstig artikel 194 der Grondwet, verordenende bevoegdheid kunnen worden gegeven. De colleges zullen moeten worden samengesteld uit ter zake kundigen, die langs zooveel mogelijk democratischen weg worden aangewezen: het kiesrecht worde gegeven o.m. aan besturen van vooraf bij de wet aan te wijzen vereenigingen en organisaties, die op bepaalde gebieden haar werkzaamheden verrichten.

3. „Indië en Nederland één” is een leuze, die voor zich zelf spreekt. Dat hier alleen op de politieke eenheid het oog is gericht, blijkt reeds uit de formuleering van punt 6. Of op den zeer langen duur ook nog die politieke eenheid een eisch van Nederlandsch regeerbeleid zal moeten zijn, is een vraag, die thans niet besproken behoeft te worden. Vast staat, dat in de eerstvolgende tientallen jaren Indië voornamelijk in eigen belang Nederlands steun en opperbestuur niet zal kunnen ontberen.

4. **De Volkenbond!** Velen voelen zich — volkomen ten onrechte, naar onze meening — teleurgesteld in de groote verwachtingen, die zij van dit instituut koesterden. Zij mogen niet vergeten, dat Genève inderdaad in nauwelijks 15 jaren in buitengewoon moeilijke omstandigheden niet weinig tot stand heeft weten te brengen, al was het alleen maar het geregeld contact tusschen de staatslieden van vrijwel alle landen der wereld. Dat de menschheid moet streven naar een internationale, de soevereine staten bindende rechtspraak, staat wellicht voor een ieder vast; niet iedereen echter schijnt er van overtuigd, dat de Volkenbond een der krachtigste middelen is om tot dit doel te geraken. Gelijk de verschillende staten elk voor zich langzaam, zeer langzaam gegroeid zijn uit een groot aantal miniatuur-staatjes — dateert de Deutsche eenheid niet eerst van 1870 en heeft men niet pas in 1933 die eenheid in werkelijkheid weten te voltooien? —, zoo zal ook de Volkenbond slechts na verloop van tijd tot vollen wasdom kunnen komen; beoordeeling van binnen dien Bond bestaande geschillen door een met alle rechterlijke bevoegdheden toegerusten rechter zal dan niet langer een utopie zijn. Een bijdrage tot, een bevordering van dit groeiproces moet met zich brengen een grotere politieke toenadering tusschen de mogendheden in Europa, waar, helaas, de tegenstellingen wel het scherpst zijn. En vooral die mogendheden moeten bedenken, dat de Volkenbond nimmer sterker kan zijn, dan zij, zijn leden, hem wenschen te maken.

5. De aanvankelijke mislukking van de Ontwapeningsconferentie mag voor ons slechts een spoorslag te meer zijn, de actie voor vermindering der bewapeningen — beter: voor algeheele ontwapening — met verdubbelde kracht

voort te zetten. Men stelle zich klaar voor oogen, hoe ontmoedigd men ook moge zijn door het verloop van de Ontwapeningsconferentie, dat wij de hoop op vermindering der bewapeningen en op algeheele ontwapening niet mogen opgeven. Men bedenke, dat de eerste min of meer georganiseerde poging om tot internationale ontwapening te komen, nog geen 40 jaar geleden met de eerste Haagsche Conferentie werd ondernomen. Ook op dit gebied gaat de ontwikkeling, zij het ook langzaam, ja, tergend langzaam, voort. Dat ons land, zeker niet na de jongste gebeurtenissen aan onze oostergrenzen en zeker niet in verband met onze belangen in het Verre Oosten, niet alleen tot ontwapening kan overgaan, behoeft, dunkt ons, als volkomen vanzelfsprekend, geen nader betoog. Een groote stap in de goede richting zal intusschen reeds zijn gedaan, als men tot een algemeen verbod van particuliere wapenfabricage is gekomen. Hoewel wij uiteraard voorstanders zijn van een bevordering van het particulier initiatief op elk gebied, zoo aarzelen wij toch niet, hier ons met klem en nadruk te verklaren voor uitsnijding van deze vergroeiing van een schoon liberaal beginsel. Als het dan in deze wereld helaas nog noodig is, dat wapens en munitie worden vervaardigd, dan zal het toch in ieder geval mogelijk moeten zijn om te voorkomen, dat particulieren in die vervaardiging een winstobject zien. Tot hoe funeste gevolgen dit kan leiden, is o.m. overtuigend gebleken uit de omstandigheid, dat de Fransche wapenfabrikant Schneider—Creuzot bijzondere relaties wist te onderhouden met de delegatie van zijn land ter Ontwapeningsconferentie.

6. „Vrijhandel, ook nu.” Ziedaar, zullen velen zeggen, de knuppel in het hoenderhok! Een onafwijsbare eisch van liberale politiek is en blijft het door geen enkel overheidsingrijpen belemmerde internationale handelsverkeer. Invoer uit het buitenland beteekent toch waarlijk niet een vijandige aanslag op onze volkswelvaart. Integendeel! In het algemeen moet gezegd worden, dat invoer die welvaart bevordert. Invoer is onbestaanbaar, als daartegenover niet staan uitvoer van Nederlandsche producten naar het buitenland en door Nederlanders bewezen diensten, die door het buitenland worden betaald (vervoer met Nederlandsche schepen b.v.). Wij weten, dat velen een andere meening zijn toege-

daan; toch durven wij hier, zonder tegenspraak te duchten, de stelling te poneeren, dat de economische crisis te wijten is aan het afwijken van de liberale stelregels en door onliberale maatregelen niet anders dan verergerd kan worden, zooals de ervaring trouwens leert. Zeker, wij erkennen de dringende noodzakelijkheid, dat thans aan de regeering verstrekkende bevoegdheden op economisch gebied moeten worden verleend en dat daartoe ook moet behooren de bevoegdheid tot het nemen van afweermaatregelen tegen abnormale buitenlandsche handelsbelemmeringen, die anders den ondergang van overigens nog levenskrachtige Nederlandsche bedrijven, van welken aard ook, zouden kunnen beteekenen. Die maatregelen zullen echter tot de strikt onvermijdelijke beperkt moeten blijven, het algemeen belang niet mogen schaden en geen bijzondere belangen mogen dienen, terwijl, indien de maatregelen moeten bestaan uit van overheidswege verleenden steun, deze steeds direct zal moeten zijn, omdat men alleen dan weet, dat daar wordt geholpen, waar hulp inderdaad vereischt is. Even dringend echter als onze eisch van directen steun is, dat die steun wordt gefinancierd uit directe heffingen en niet door op min of meer slinksche wijze de detailprijs van de gesteunde producten te verhoogen, tengevolge waarvan ook de minst draagkrachtigen met het volle pond worden belast. Wijziging worde gebracht in het systeem der crisiswetten. Bij dit alles zal evenwel nimmer uit het oog verloren mogen worden, dat vrijhandel de grondslag van onze politiek is en dat tijdelijke, gedeeltelijke afwijkingen van die politiek, die evenwel nooit het karakter van protectionisme zullen mogen aannemen, niet zullen mogen leiden tot autarkie, een onderhandelingstarief en wat dies meer zij. Onder erkenning, dat zekere retorsiemaatregelen voor Nederlandsch-Indië thans geboden kunnen zijn, worde niettemin vooropgesteld, dat handhaving van de open-deur-politiek in het belang van de inlandsche bevolking zelve alleen al tot het laag houden van de prijzen een eerste eisch blijft.

7. In een tijd, waarin vrijwel iedereen tot min of meer ingrijpende bezuiniging op zijn uitgaven gedwongen wordt, behoort de overheid het voorbeeld te geven. Trouwens bij het gedaalde volksinkomen zullen de bronnen, waaruit de overheid pleegt te putten, trager gaan vloeien. Intusschen

zal het bij het toenemende aantal ambtenaren, dat bij het verre van gelukkige, door de regeering gevolgde systeem van crisiswetgeving (zie sub 6) benoodigd is voor de uitvoering van de verschillende crisiswetten, uiterst moeilijk zijn op elk gebied der overheidshuishouding een afdoende bezuiniging tot stand te brengen. De overheid zij zich dus nu in het bijzonder indachtig, dat zooveel mogelijk aan het in zooveel opzichten gedwarsboomde (Winkelsluiting!) particulier initiatief worde overgelaten. Vordert het algemeen belang overheidsexploïtatie, dan worde hieraan dezelfde maatstaf aangelegd als aan exploitatie door particulieren, d. w. z. dat zij geschiedt op commerciële basis.

8. In het sociale deel van ons program is, om de sterke tegenstelling met den grondslag van alle Marxistisch drijven duidelijk te doen uitkomen, de klassen-vrede vooropgesteld. Als belangrijkste middel, om hiertoe te geraken, beschouwen wij het geregelde contact tusschen werkgever en werknemer. Hiermee is echter nog niet voldoende gezegd: dit contact moet gelegd worden tusschen den werkgever en den werknemer in de onderneming zelf, waarin beiden werkzaam zijn, niet door middel van buiten die onderneming staande vertegenwoordigers van werkgever of werknemer. Door contact van deze soort zal de werknemer ongetwijfeld meer belang gaan stellen in den loop van zaken bij de onderneming, waarin en ten behoeve waarvan hij dagelijks zijn arbeid verricht. „Ten behoeve waarvan”, zeker, maar ook te zijnen eigen behoeve. Deze parallel loopende belangen worden het best gediend door de interesse van den werknemer in de ontwikkeling der productie te vergrooten, hetgeen op vele wijzen en onder meer door het toekennen van een winstaandeel zal kunnen geschieden. Op den duur zal zeer zeker een wettelijke regeling in dezen geest in het leven geroepen moeten worden.

9. Nauw bij het sub 8 ontwikkelde sluit aan onze eisch, dat ieder „kapitalist” zij. Een ieder moet een zeker minimum zijn vollen eigendom kunnen noemen, b.v. het huis, dat men bewoont, of waarin men zijn zaken drijft. Men kan hierbij denken aan een analoge toepassing van de Landarbeiderswet. Een volkomen gelijk opgaande verdeling van

alle kapitaalgoederen over alle menschen kan als een utopie worden aangemerkt. Het moet echter mogelijk zijn, dat iedereen, en niet slechts weinigen, zich tot de „gelukkige bezitters” kan rekenen, en aldus, zoo noodig gesteund door een matig, premievrij Staatspensioen, met vertrouwen den ouden dag kan tegemoet zien.

10. Zoo ooit, dan is het juist thans noodig de geestelijke vrijheid te verdedigen, nu Communisme en Fascisme een voedingsbodem in de heerschende economische ont- wrichting zoeken. De wereldgeschiedenis leert, dat een volk zijn vaak na veel strijd verworven vrijheid eerst weer op volle waarde gaat schatten, zoodra deze wordt ontnomen of beperkt. Zoo komt het, dat zelfs onder ons volk, dat toch — meer dan eenig ander volk — dagelijks blijk geeft zonder vrijheid niet te kunnen gedijen, de fascistische, tegen de vrijheid gerichte propaganda al te lichtvaardige instemming vindt. Daarbij bedienen merkwaardigerwijze juist deze propa- gandisten zich in de ruimste mate van de door hen ge- smaalde vrijheid; en wordt deze ook maar in de geringste mate ingeperkt (zooals b.v. door het uniformverbod), dan protesteeren zij luid, alsof zij de voorvechters voor de per- soonlijke vrijheid waren!

Vrijheid worde niet verward met ongebondenheid. Ons ideaal is nimmer onbeperkte vrijheid der staatsburgers geweest, daar wij steeds een open oog hebben gehad voor het feit, dat de vrijheid van den een soms strekt ten nadeele van die van den ander. De gemeenschap heeft in dat geval tot plicht het evenwicht te herstellen en den onvrije ten koste van den ander grooter vrijheid te verschaffen. De per- soonlijke vrijheid mag en moet beknot worden, wanneer deze inbreuk maakt op eens anders vrijheid of op het alge- meen belang; zij mag echter nimmer meer beknot worden dan tot het bereiken van het doel strikt noodzakelijk is.

Onmisbare aanvulling van de geestelijke vrijheid is de verdraagzaamheid; het een is zonder het ander onbestaan- baar. Met nadruk verklaren wij de groote waarde van het godsdienstig leven te erkennen. Er mogen onder de Libe- ralen velen zijn, die zich weinig of niets aan godsdienst gele- gen laten liggen, even groot, zoo niet grooter is het aantal dergenen onder hen, die daadwerkelijk toonen de bijzondere

beteekenis van het godsdienstig leven voor den mensch in te zien.

Uit het voorgaande vloeit reeds aanstonds voort, dat wij van dwangziek clericalisme niet gediend zijn; dit wordt uitdrukkelijk geformuleerd om onzen eisch van verdraagzaamheid en geestelijke vrijheid nog eens duidelijk te onderstrepen.

11. De kern van het Liberalisme is: de erkenning van de waarde van de menschelijke persoonlijkheid, dus ook van die van de vrouw. Onze huwelijkswetgeving is met dit principe vierkant in strijd. Het stelsel van de algeheele gemeenschap van goederen, waarvan artikel 179 van het Burgerlijk wetboek nog uitdrukkelijk bepaalt, dat alleen de man de goederen van die gemeenschap beheert, is voor een Liberaal volkomen onaanvaardbaar. Immers, van een werkelijke „gemeenschap van goederen” is geen sprake, daar hetzelfde artikel bovendien bepaalt, dat de man „deze goederen kan verkoopen, vervreemden en bezwaren zonder tusschenkomst van de vrouw”. Deze schrijnende onrechtvaardigheid kan zelfs niet weggenomen worden door het sluiten van een huwelijk op huwelijksche voorwaarden, daar artikel 163 van het Burgerlijk Wetboek uitdrukkelijk bepaalt, dat „de vrouw, al is zij zelfs buiten gemeenschap van goederen getrouwd, of van goederen gescheiden, zonder bijstand van haren man in de akte, of zonder zijne schriftelijke toestemming, niets kan geven, vervreemden of verpanden”. Zelfs een vrouw, getrouwd op huwelijksche voorwaarden, kan niet in rechten verschijnen „zonder bijstand van haren man”. Niet dat de vrouwen er zoo bijzonder op gesteld zijn, al deze rechten uit te oefenen, doch dat haar uitdrukkelijk deze rechten onthouden zijn, is niet in overeenstemming met het rechtsgevoelen, zooals dit uit de liberale overtuiging voortvloeit. Een huwelijk toch moet zijn een levensgemeenschap van twee gelijkwaardige en gelijkgerechtigde individuen (gelijkheidsstelsel).

Een kernachtige uitspraak van den Engelschen socioloog John Stuart Mill zij ons hier tot richtsnoer: „Het wettelijk ondergeschikt houden van de eene sekse aan de andere is op zich zelf verkeerd, en is een van de voornaamste beletselen tot den vooruitgang van het menschelijk geslacht.”

12. Zonder partij te kiezen voor een bepaald systeem, komt hier naar voren de groote beteekenis, die het Liberalisme aan de ontwikkeling van de menschelijke persoonlijkheid toekent. De lagere school, of zij openbaar of bijzonder is, moet hiertoe reeds den grondslag leggen, gedachtig daaraan, dat volkskracht alleen bij volkstucht kan groeien. Een ieder moet vrij zijn, zijn kinderen dat onderwijs te laten volgen, dat hij voor hen het beste acht. Financiële gelijkstelling van openbaar en bijzonder onderwijs ligt daarom geheel in de lijn van de liberale idee. Doch aanmerkelijke wetswijziging op de uitvoering van de financiële gelijkstelling is beslist noodzakelijk, evenals het tegengaan van het oprichten van kleine bijzondere scholen. De overbelasting van ons onderwijsbudget is vooral aan deze twee factoren te wijten. Een oplossing is te vinden in het oprichten van streekscholen, mogelijk door samenwerking van gemeenten en het moderne verkeer.

De openbare school is echter de nationale school bij uitnemendheid, omdat daar de kinderen, boven geloofsverdeeldheid uit, opgevoed worden „tot alle Christelijke en maatschappelijke deugden”. De onderwijzers hebben de taak te zorgen, dat ons volk daarvan doordrongen wordt!

Wat het hooger onderwijs betreft, dient het aantal studenten beperkt te worden, niet met den maatschappelijken welstand als richtsnoer, doch in dier voege, dat alleen de werkelijk begaafden, onafhankelijk van hun financiële sterkte, in staat worden gesteld dit onderwijs te volgen.

13. Kleine of zelfs grootere verschilpunten, die het beginsel niet raken en vermeende persoonlijke achteruitzetting mogen niet steeds opnieuw tot het vormen van nieuwe vrijzinnige groepen aanleiding geven. Om de positie van de vrijzinnigen hier te lande zoo krachtig mogelijk te maken, zal het bij de thans steeds scherper wordende tegenstellingen met Fascisme en Marxisme meer dan ooit noodig zijn, dat er een krachtige aaneensluiting van de middengroeperingen ontstaat.

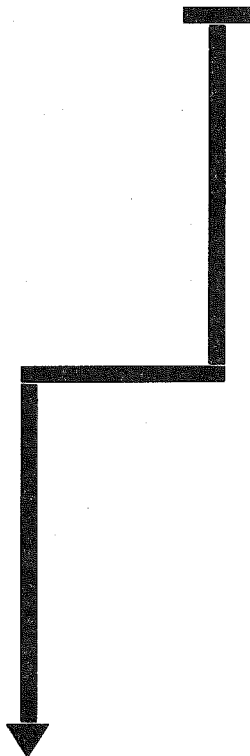
14. Dat hiertoe ook de versnelde uitvoering van groote werken kan bijdragen, behoeft nauwelijks nader betoog. Hierbij is dan tevens nog het onmiskenbare voordeel, dat

het nageslacht bij de totstandkoming van deze werken — bruggen, moderne wegen e. d. m. — in sterke mate gebaat zal zijn. Slechts zij deze voorwaarde gesteld, dat die werken alleen worden ondernomen — het bleek reeds uit de zoo even gemaakte opmerking —, indien zij economisch verantwoord zijn. Er moet niet op los gebouwd en aangelegd worden; er mag geen noodlooze concurrentie aan den particulieren ondernemer worden aangedaan.

15. Natuurlijk behoort ook de „bijzondere zorg voor jeugdige werklozen” op het program van een jongeren-organisatie voor te komen. Inderdaad, de werkloosheid van de jeugd is in den grond een nog veel erger en moeilijker oplosbaar probleem dan de werkloosheid in het algemeen. Welk een mentaliteit moet zich meester maken van hen, die, sinds zij de lagere school verlieten, niet de gelegenheid hebben gehad, de handen eens uit de mouwen te steken. Wensche-lijk is, dat men een nadere, eventueel wettelijke uitwerking geeft aan het reeds hier en daar gedeeltelijk tot uitvoering gekomen plan om een zoo groot mogelijk aantal jeugdige werklozen telkens gedurende zes weken tot twee maanden te werk te stellen in een kamp voor het aanleggen van rijwielpaden en dergelijke nuttige werken, waarvoor van de deelnemers weinig of geen bijzondere kennis of vaardigheid vereischt wordt. Deze kampen zullen moeten voldoen aan eischen, die op het gebied van hygiëne, ontspanning e. d. m. plegen gesteld te worden.

INDIEN U NA LEZING VAN DEZE
BROCHURE NOG IETS NADERS WILT
WETEN OMTRENT DEN BOND VAN
JONGE LIBERALEN.....

SCHRIJFT U DAN EEN BRIEFKAART
AAN DEN 1EN SECRETARIS:
MR. A. B. ADRIAN, NOBELSTRAAT 4,
UTRECHT

040 12508

HET ORGAAN

„DE JONGE LIBERAAL”

**IS HET OFFICIEELE ORGAAN
VAN DEN B. J. L.**

**Het biedt naast mededeelingen en
afdeulingsnieuws een keur van
goede artikelen.....**

en het kost:

f 0.80 per jaar voor niet-leden;

f 0.42½ per jaar voor leden.

Vrijzinnige Jongeren!

**Uw plaats is in den Bond
van Jonge Liberalen!!!**